

□ گفت و شنودی با محمدرضا دلپاک.

صدا مفهوم می سازد

■ یادداشت

□ غروب یک روز پرکار در وزارت ارشاد «محمدرضا دلپاک» یکی از صدابرداران سینمای کشورمان را دیدم و پیشنهاد یک گفتگوی کوتاه را دادم. با گشاده‌رویی پذیرفت، به شرط آنکه «وقت» اجازه بدهد. چون روزهای نزدیک به جشنواره فیلم هم عالمی دارد و برای همه دست‌اندرکاران تولید فیلم روزهایی پرکار و به‌یاد ماندنی‌ست. می‌گفتی اگر فرصت پیش بیاید، حتماً این کار را می‌کنی. من در این دو سه روزی که به‌ارشاد می‌رفتم او را بی‌کار نمی‌دیدم برای اینکه فرصت را از دست نداده باشم گفتم: «می‌خواهی سؤال‌ها را بدهم، شما پاسخ بگوئید؟»

فردای آن روز دیدمش؛ عذرخواهی کرد که هنوز ننوشته، حرفمان گل افتاد. من بی‌وسه می‌پرسیدم و او به‌دقت پاسخ می‌داد و من فهمیدم هرچه سؤال بکنم او پاسخ آماده دارد. حیث که ضبط همراه نبود. این بار او پیشنهاد گفتگوی رودررو کرد. من هم مشتاقانه پذیرفتم. اما فردای آن روز به‌لحاظ گرفتاری که برای من پیش آمد و دست کم تا سه چهار روز درگیرم می‌کرد، نتوانستم به گفتگوی مستقیم بنشینم و به پاسخ همان سؤال‌ها اکتفا کردیم. با تشکر از ایشان، آنچه می‌خوانید پاسخ سؤال‌های ماست.

ع.ح

□ ضمن معرفی بفرمائید چگونه به این حرفه وارد شدید؟

■ محمدرضا دلپاک هستم. از طریق انجمن سینمای جوانان و آشنایی با موسیقی و همچنین گوش سپردن به اصوات موجود در محیط زندگی، به‌زندگی صدا در سینما علاقمند و وارد شدم. از سال ۱۳۵۷ به‌عنوان صدابردار، در واحد صدای اداره‌ی تولید فیلم وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی مشغول به‌کار شدم و تاکنون ۴۰ فیلم سینمایی و حدود ۵۰ فیلم شانزده‌میلی‌متری را در زمینه صدابرداری و میکس در کارنامه هجده‌ساله‌ام دارم.

□ تأثیرات صدا در سینما چیست؟

■ از مهمترین عوامل تأثیرگذار در سینما، بافت صوتی، یک فیلم است که شامل گفتگو، موسیقی، افکت (اثرات صوتی) می‌باشد. این مهم، همراه با تصاویر از اصلی‌ترین عوامل انتقال پیام فیلم به‌مخاطب و ایجاد فضای مناسب ذهنی مرتبط با موضوع فیلم است. یکی دیگر از تأثیرات روانی و دراماتیک صدا این است که همراه با تصاویر مفاهیم جدید و گسترده‌ای را برای بیننده خلق می‌کند.

□ صدابرداری صحنه را ترجیح می‌دهید یا صداهای استودیویی

را؟ تفاوت این دو در چیست؟

■ شخصاً صدابرداری صحنه را ترجیح می‌دهم، زیرا در صدابرداری همزمان، تمامی صداها همراه با تصاویر به‌شکل زنده و مستند و همزمان با فیلم ضبط می‌شوند و به‌باورپذیری فیلم در رساندن هرچه بهتر پیام کمک می‌کند. به‌همین منظور صدابرداری

با پژوهش از خوانندگان عزیز: نام آقای محسن ابراهیمی نویسنده مجموعه زندگی در مجله شماره ۹ از قلم افتاده بود، که از ایشان نیز پژوهش می‌ماند.

تصویر باز می‌شود:

نمای عمومی چند پل و شاهراه بزرگ که پیچ در پیچ از روی هم می‌گذرند. دوربین آرام نزدیک می‌شود. طرف پل‌ها و طرف شاهراه‌ها از فیلم ساخته شده‌اند. از یک شاهراه، اتوموبیلی به سرعت روی یکی از پل‌ها می‌رود. دوربین نزدیکتر می‌شود. «ساتیاجیت رای» پشت فرمان نشسته است. دست خود را بیرون می‌آورد و به علامت خداحافظی تکان می‌دهد. در این حین یکباره از روی پل وارد صحنه‌هایی از فیلم «شطرنج باز» می‌شود.

باز نمای عمومی پل‌ها و شاهراه‌ها که از فیلم ساخته شده‌اند. از شاهراهی دیگر، اتوموبیلی به سرعت پیش می‌آید و از روی پلی دیگر عبور می‌کند. دوربین نزدیکتر می‌شود. «سرگشی آیزنشتاین» پشت فرمان نشسته است و می‌راند. او نیز دست خود را بیرون می‌آورد و به علامت خداحافظی تکان می‌دهد. در این هنگام یکباره وارد صحنه‌هایی از فیلم «رزمناو بوتکنین» می‌شود.

مجدداً نمای عمومی پل‌ها و شاهراه‌ها که از فریم ساخته شده‌اند از شاهراهی دیگر اتوموبیلی به سرعت می‌راند و از روی پلی دیگر می‌گذرد. دوربین سریع نزدیک می‌شود «الفرد هیچکاک» پشت فرمان نشسته است. او نیز دست خود را بیرون می‌آورد و به علامت خداحافظی تکان می‌دهد. در این حین یکباره وارد صحنه‌هایی از فیلم «مارنی» می‌شود.

باز نمای عمومی پل‌ها و شاهراه‌ها از شاهراهی دیگر، اتوموبیلی به سرعت می‌راند و از روی پلی دیگر عبور می‌کند. دوربین نزدیک می‌شود. «اکیر کوراساوا» پشت فرمان نشسته است. دست خود را بیرون می‌آورد و به علامت خداحافظی تکان می‌دهد. در این حین یکباره وارد صحنه‌هایی از فیلم «آشوب» می‌شود.

نمای عمومی شاهراه‌ها و پل‌ها که از فریم ساخته شده‌اند. اتوموبیل «جیت رای» «ایزنشتاین» - «هیچکاک» و «کوراساوا» از چهار پل یکباره وارد میدان می‌شوند و در مرکز میدان به شدت برخورد می‌کنند. اتوموبیل‌ها تکه - تکه شده و به هوا پرتاب می‌شوند، در هوا تکه‌های اتوموبیل‌ها تبدیل به فریم و سپس تبدیل به پرند شده و به پرواز در می‌آیند تصویر آرام بسته می‌شود.

محسن ابراهیمی

بعضی از فیلم‌ها را باید سر صحنه انجام داد. ولی در بعضی مواقع، فیلم‌ها، باید از صداهای بازسازی شده یعنی همان صداهای استودیویی بهره‌مند شوند.

نمونه‌های باارزشی در تاریخ سینمای جهان و نیز در تاریخ سینمای کشورمان وجود دارند که از صدابرداری استودیویی بهره برده‌اند و از ارزش‌های صوتی مناسبی هم برخوردار بوده‌اند. حال آنکه در تعدادی از فیلم‌هایی که صدابرداری صحنه داشته‌اند به دلیل بسیاری از مسایل از جمله نامناسب بودن صدای بازیگر و ناهمگونی بیان و جنس صدای بازیگر با نقش فیلم‌نامه‌ای او و همچنین آلودگی صوتی محیط و عدم آگاهی کارگردان به مسایل صداشناسی لطمه‌ای جبران‌ناپذیر به فیلم وارد شده است.

به هر جهت هر دو روش ارزش‌های خاص خود را دارند و مسئله «کیفیت» در هر دو شکل مورد نظر می‌باشد.

□ شما دو سال در جشنواره‌های فیلم دوازدهم و سیزدهم کاندیدای دریافت جایزه برای «بلندیهای صفر» و «روز واقعه» شدید. نظرتان درباره داوری‌های جشنواره چیست؟

■ قضاوت در ارتباط با کار صدابرداری یا صداگذاری و یا فیلمبرداری، موسیقی و ... باید به صورت تخصصی تری انجام پذیرد. در ضمن کیفیت پخش صداها باید به شکل استاندارد درآید تا مرجع مناسبی برای شنیدن و قضاوت باشد و در ضمن به مفاهیم درونی تر صدا از جنبه‌های مختلف نظر داشته باشند.

□ امسال در جشنواره‌ی چهاردهم صداگذاری چند فیلم را انجام داده‌اید؟

■ «عاشق فقیر»، «پدر» و «غزال» کارهای من در چهاردهمین جشنواره‌ی فیلم فجر هستند.

□ برای بهبود وضعیت صدا در سینما چه پیشنهادهایی دارید؟

■ برای بهبود در بخش فنی می‌توان از تکنولوژی جدیدتر و ابزار پیشرفته‌تر بهره برد که این چه در مرحله‌ی ضبط و چه پخش ضروری است، همچنین تعمیر سیستم موجود، ... و چنانچه امکان پذیر باشد تعویض قطعات مستعمل و فرسوده از کارهای لازم به اجرا است. بخش دیگر آشنایی هرچه بیشتر عوامل اصلی فیلم با مقوله‌ی «صدا» است.

□ ارتباط صدابردار و صداگذار با کارگردان چگونه باید باشد؟

■ در مرحله‌ی صدا نیز همچون مرحله‌ی فیلمبرداری که ارتباط فیلمبردار و کارگردان لازمه‌ی ضبط تصاویر تأثیرگذار و غنی در جهت فیلم می‌باشد رابطه‌ی مسوول صدا نیز با کارگردان امری الزامی است. در یک ارتباط درست کارگردان، خواسته‌های خود را با مسوول صدا مطرح کرده و صداگذار و یا صدابردار نیز با بیان امکانات خود در زمینه‌های مختلف فنی و هنری با کارگردان در میان گذاشته و نتیجه‌ی این تقابل فکری، یک بافت مناسب تصویری و صوتی اثرگذار خواهد بود. چراکه پس از پایان کار صدا می‌توان گفت نیمه‌ی دوم فیلم کامل می‌گردد. □ با تشکر از شما و تا فرصتی دیگر.